

Samenvatting

Sinds september 2013 voert Rotterdam Sportsupport het programma Challenge010 uit. Dit programma is mogelijk gemaakt door Stichting de Verre Bergen (SDVB) en richt zich op het verhogen van de sportdeelname onder scholieren in het voortgezet onderwijs in Rotterdam. Daarnaast wil het programma, via het organiseren van een scholencompetitie in vier takken van sport (zaalvoetbal, basketbal, dansen en boksen), bijdragen aan een gezondere leefstijl, het verbeteren van sociaal gedrag en het verhogen van de schoolprestaties.

Challenge010 koppelt leerlingen, met name van het VMBO, per sport aan een vereniging. De jongeren worden door deelname aan het programma direct lid van de betreffende vereniging. De activiteiten per sport worden aangestuurd door een coördinator, die nauw samenwerkt met trainers van de sportverenigingen en docenten vanuit de scholen. Bij Rotterdam Sportsupport zijn pedagogisch adviseurs aangesteld die zich bezighouden met de pedagogische borging van het programma.

In opdracht van SDVB voerde het Departement Bestuurs- en Organisationswetenschap (USBO) van de Universiteit Utrecht onderzoek uit naar de resultaten en werkzame mechanismen van het eerste seizoen van Challenge 010, zodat inzicht ontstaat in manieren waarop de resultaten van het programma geoptimaliseerd kunnen worden. In de periode september 2013 – juni 2014 hield USBO 26 interviews met professionals (coördinatoren, trainers, docenten), organiseerde zes focusgroepen met professionals en acht focusgroepen met leerlingen, beschreef 16 observaties van trainingen en wedstrijden en analyseerde 416 door deelnemers ingevulde enquêtes (responsratio 87%).

Resultaten

Het onderzoek laat zien dat in totaal 555 leerlingen van 30 verschillende middelbare scholen hebben deelgenomen aan Challenge010 in het schooljaar 2013-2014. 74% is jongen, 26% is meisje en meer dan helft van de deelnemers volgt VMBO-onderwijs. 67% van de deelnemers was voorafgaand aan het programma nog geen lid van een sportvereniging.

Challenge010 blijkt een organisatorisch complex programma dat er in is geslaagd deelnemers enthousiast te krijgen of te houden voor sport. Ook zijn deelnemers beter geworden in de beoefende sport. Geconcludeerd kan worden dat Challenge010 hiermee in het eerste seizoen heeft gezorgd voor een goede voedingsbodem om een bijdrage te leveren aan het realiseren van de oorspronkelijke doelstellingen.

Challenge010 leidt ertoe dat deelnemers sportief actiever zijn geworden, ook buiten het programma om. Een derde van de deelnemers die voor Challenge010 nog niet lid waren van een sportvereniging zegt in de toekomst wel lid te willen worden. Bijna een derde van de deelnemers geeft aan zich nu beter te gedragen op school en ook de betrokken professionals ervaren geregeld een positieve gedragsverandering. Dit alles kan, gezien de complexiteit van de doelgroep en de relatief korte looptijd van het programma, gezien worden als een goed resultaat - al maakt eerder onderzoek duidelijk dat dit niet automatisch betekent dat de gedragsverandering ook voor andere situaties geldt of dat de sportparticipatie blijvend hoeft te zijn.

Het bevorderen van een gezonde leefstijl is in de uitvoering van het programma het minst aan de orde gekomen. De positieve impact van Challenge010 op een gezonde leefstijl is – mede daardoor – in dit onderzoek niet zichtbaar. Wel is duidelijk dat de deelnemers, dankzij het programma, meer zijn gaan bewegen en aangenomen mag worden dat dit een – tenminste tijdelijk – positief effect zal hebben op hun gezondheid. Daarnaast geeft bijna de helft van de deelnemers aan dat sinds hun deelname aan Challenge010 de schoolprestaties zijn verbeterd.

In het algemeen geldt dat de blijvende maatschappelijke impact van Challenge010 afhankelijk is van factoren die niet allemaal door het programma te beïnvloeden zijn. De resultaten die direct zijn toe te schrijven zijn aan de uitvoering van Challenge010 betreffen, voor een groot deel van de deelnemers, onder meer: verbeterde discipline, toegenomen verantwoordelijkheidsgevoel en verbeterde communicatie met anderen, zoals met docenten

en teamgenoten. En hoewel deze outcomes niet bij iedere deelnemer even sterk optreden kan gesteld worden dat Challenge010 op deze manier een context creëert die kan bijdragen aan blijvende gedragsverandering.

Daarnaast zijn de volgende outcomes zichtbaar bij een substantieel deel van de deelnemers: verbeterde sociale vaardigheden en verbinding met andere groepen, respect voor anderen en toegenomen zelfvertrouwen. Dit betreft allemaal elementen die van belang zijn bij het opbouwen van ‘sociaal kapitaal’ – een vorm van kapitaal die gezien wordt als voorwaarde voor ontwikkeling. Daarmee is sociaal kapitaal een belangrijke nevenopbrengst van Challenge010.

Werkende bestanddelen

Gesteld kan worden dat Challenge010 erin is geslaagd een alternatieve sociale omgeving te creëren, die een veilige context biedt waarin bovengemiddeld ruimte is voor persoonlijke aandacht en sturing op discipline, zelfvertrouwen en het nemen van verantwoordelijkheid door de deelnemers. Cruciaal voor het bereiken van de resultaten van Challenge010 zijn de rol en de betrokkenheid van professionals. De (succesvolle) coördinatoren en trainers weten de jongeren te raken doordat zij beschikken over sporttechnische vaardigheden en/of omdat zij in hun manier van doen aansluiten bij de leefwereld van de jongeren. De betrokken docent en de schoolse context bieden een veilige omgeving om te sporten en maken dat de drempel voor deelname aan het programma wordt verlaagd. De betrokkenheid van scholen en de rol van docenten, in samenwerking met de overige professionals, is erg belangrijk om de leerlingen betrokken te houden bij het programma en ze te ‘raken’ op die momenten dat het nodig is.

Overige werkende bestanddelen zijn: het stellen van duidelijke regels tijdens het sporten, het benutten van de specifieke kracht per type sport, de status van Challenge010 op de scholen en de laagdrempelige manier waarop de sport wordt aangeboden. Daarnaast zijn er een aantal organisatorische randvoorwaarden van belang, te weten: het hanteren van duidelijke selectiecriteria

voorafgaand aan het programma, diverse incentives voor deelname, de competitie tegen andere scholen en het aanbieden van leuke en voldoende trainingen.

Aanbevelingen

Het onderzoek heeft geleid tot de ontwikkeling van een ‘theorie van verandering van Challenge010’. Vanuit deze theorie worden de volgende aanbevelingen gedaan om het programma in de huidige opzet te optimaliseren en de resultaten te verduurzamen buiten de context van Challenge010: investeer in kwaliteit, kennis en samenwerking professionals, optimaliseer het draagvlak binnen scholen, optimaliseer diverse praktische zaken, selecteer deelnemers scherper, concretiseer de link met sportverenigingen, stel gestaffelde contributie in voor doorstroming richting verenigingen en betrek ouders bij het programma.

Daarnaast is aan te bevelen Challenge010 blijvend te laten ondersteunen en te voeden met kennis vanuit onderzoek. Dit onderzoek dient zowel bij te dragen aan de verantwoording van het programma als aan kennisontwikkeling, waardoor het programma kan leren uit de opgedane ervaringen. In beide typen onderzoek is aan te bevelen de in dit onderzoek ontwikkelde ‘theorie van verandering van Challenge010’ als uitgangspunt te nemen.